

Cirkulär design i praktiken

Företagens arbete, erfarenheter och rekommendationer för ökad cirkularitet

CIRCULAR SWEDEN

Innehåll

Inledning 3

Circular Sweden 4

Politiska rekommendationer 5

Cirkulär design i praktiken – exempel från företagen 7

- Mål för cirkulär design 7
- Design för minskad resursanvändning 9
- Design för ökad användning av återvunna och förnybara material 10
- Design för återanvändning, reparation och återvinning 12
- Affärsmodeller för återanvändning och cirkulation 14

Hinder och möjligheter för ökad cirkulär design 16

- Ekonomiska incitament behöver stödja cirkulär design 16
- Stärkta marknader för återvunnet material är en förutsättning för cirkulär design 16
- Regelverk, data och gemensamma spelregler behöver utvecklas 17
- Tidiga designval och samarbete genom hela värdekedjan är avgörande 17
- Från goda exempel till storskalig omställning 17

Circular Sweden 2026

Kontakt:
Circular Sweden
Storgatan 19
114 51 Stockholm
www.circularsweden.se

Produktion: Circular Sweden, Serpentin Media AB

Inledning

Utvecklingen mot en ökad cirkularitet behöver snabbas på, både i Sverige och i Europa. En avgörande faktor i denna omställning är hur produkter och tjänster designas.

Allt fler företag ser affärsmässiga möjligheter i att utveckla cirkulära produkter och tjänster. Det handlar bland annat om att minska materialanvändningen, öka andelen återvunnet och förnybart material, fasa ut oönskade ämnen och skapa produkter som kan repareras, uppgraderas och återvinnas. Dessa förändringar kan ge både ekonomiska och miljömässiga vinster, för enskilda företag såväl som för samhället i stort.

Cirkulär design är ett av företagsforumet Circular Swedens fem fokusområden och en central förutsättning för att nå en mer resurseffektiv och konkurrenskraftig ekonomi. Redan i designfasen läggs grunden för hur resurser används, hur länge produkter kan nyttjas och i vilken utsträckning material kan cirkuleras. Produkter behöver därför utformas för lång livslängd, innehålla återvunna material, vara möjliga att reparera och återanvända samt designas så att material kan återvinnas när produkten nått slutet av sin livscykel.

Trots många företags stärkta ambitioner och ett växande antal cirkulära initiativ fortsätter utvinningen av material att öka. För att påskynda omställningen behövs skarpare och mer träffsäkra styrmedel som driver efterfrågan på cirkulära lösningar och skapar långsiktiga spelregler för näringslivet.

Samtidigt kvarstår betydande hinder. I många fall är det fortfarande mer lönsamt att välja linjära lösningar i designfasen. Prisskillnader mellan primära och återvunna material, brist på standarder och otillräckliga incitament gör att cirkulära alternativ inte alltid kan konkurrera.

Denna rapport visar hur företag inom Circular Sweden arbetar med cirkulär design i praktiken, genom konkreta exempel från olika branscher. Rapporten lyfter även fram prioriterade politiska rekommendationer för att stärka utvecklingen. Vi hoppas att rapporten kan bidra till ökad förståelse, inspirera till fler initiativ och fungera som underlag för en fortsatt diskussion om hur incitamenten för cirkulär design kan stärkas i Sverige och Europa.

Circular Sweden

Circular Sweden samlar företag med höga ambitioner för cirkulära produkt- och materialflöden. Cirkulär design är ett av fem fokusområden.

Circular Sweden är ett näringslivsinitiativ som driver på utvecklingen mot en mer cirkulär ekonomi i Sverige. Målsättningen är att Sverige senast 2030 ska vara ett internationellt föredöme och en drivande kraft i omställningen. Till 2040 är målet att den cirkulära ekonomin har förändrat samhället och möjliggjort värdeskapande med ett mindre behov av ändliga råvaror.

Medlemmarna representerar flera branscher och arbetar med material- och produktflöden med stor klimatpåverkan, såsom plast, textil, livsmedel, bygg och elektronik. Tillsammans drivs utvecklingen mot mer cirkulära värdekedjor, där resurser används effektivare och stannar i ekonomin längre.

Arbetet fokuserar på fem områden: cirkulär design, hållbar konsumtion, ökad återanvändning, ökad tillgång och användning av återvunnet material samt cirkulära värdekedjor. I denna rapport görs en fördjupning inom cirkulär design.

Medlemmarna har åtagit sig att visa en tydligt ökande cirkulär utveckling. Det innebär bland annat utveckling av produkter med lång livslängd, återanvändning, reparation och materialåtervinning, samt ökad användning av återvunna material. Ett arbete görs även för att utveckla cirkulära affärsmodeller, exempelvis genom leasing- och delningslösningar.

Politiska rekommendationer

För att främja omställningen till en cirkulär ekonomi krävs skarpare krav från politiken och styrmedel som påverkar olika faser av en produkts livscykel. Idag möter företag bland annat höga kostnader för återvunnet material och svaga incitament för att designa produkter för lång livslängd och ökad cirkulation. Styrmedel som möjliggör fler cirkulära designval är avgörande för en cirkulär utveckling. Det här är Circular Swedens politiska rekommendationer för att driva på för en mer cirkulär design:

1. Inför fler krav på cirkulär design i lagstiftning

Designfasen avgör i stor utsträckning en produkts klimat- och miljöpåverkan. Tydliga krav är avgörande för att möjliggöra resurseffektiva och cirkulära produktflöden.

Regeringen bör fortsätta att driva på för skarpa krav på design för lång livslängd, reparerbarhet och återvinningsbarhet i EU-lagstiftning, så som inom Ekodesignförordningen. Även nationell lagstiftning, så som plan- och bygglagen, bör utvecklas för att främja cirkulär design och återanvändning.

2. Inför krav på andel återvunnet material

Ökad efterfrågan på återvunnet material stärker marknaden, driver på insamling och kan ge betydande utsläppsminskningar jämfört med användning av primära råvaror. Återvunnet material kan även med fördel användas till samma produkt igen i en sluten cirkulär loop med bibehållen materialkvalitet när detta är möjligt.

Krav på minimum andel återvunnet material bör införas för utvalda produkter och materialflöden. Kraven behöver utformas med harmoniserade mätmetoder och oberoende verifiering, samt öka successivt i takt med att tillgången på återvunnet material utvecklas. Utöver detta behövs krav som främjar återvinningsbara produkter och fungerande system för insamling och materialåtervinning, så att tillgången på högkvalitativa sekundära råvaror kan fortsätta byggas upp.

3. Stärkta krav på cirkulär design i cirkulär offentlig upphandling

Offentlig upphandling är ett kraftfullt verktyg för att skapa efterfrågan på cirkulära produkter och tjänster och därmed driva marknadsutvecklingen framåt.

Upphandlingsmyndigheten bör få i uppdrag att utveckla nya kriterier för cirkulär upphandling, inklusive krav på återanvändning, reparerbarhet, återvinningsbarhet och återvunnet innehåll. Vägledning och stöd till upphandlande aktörer behöver samtidigt stärkas.

4. Främja utvecklingen av standarder som stöttar cirkulär design

Gemensamma standarder är avgörande för att skapa transparens, jämförbarhet och tillit på marknaden.

Standarder som möjliggör cirkulär design och hur vi mäter cirkularitet behöver vidareutvecklas och användas i större utsträckning. Sverige bör främja detta arbete i högre grad, både på europeisk och internationell nivå.

5. Utforma producentansvar som driver cirkulär design

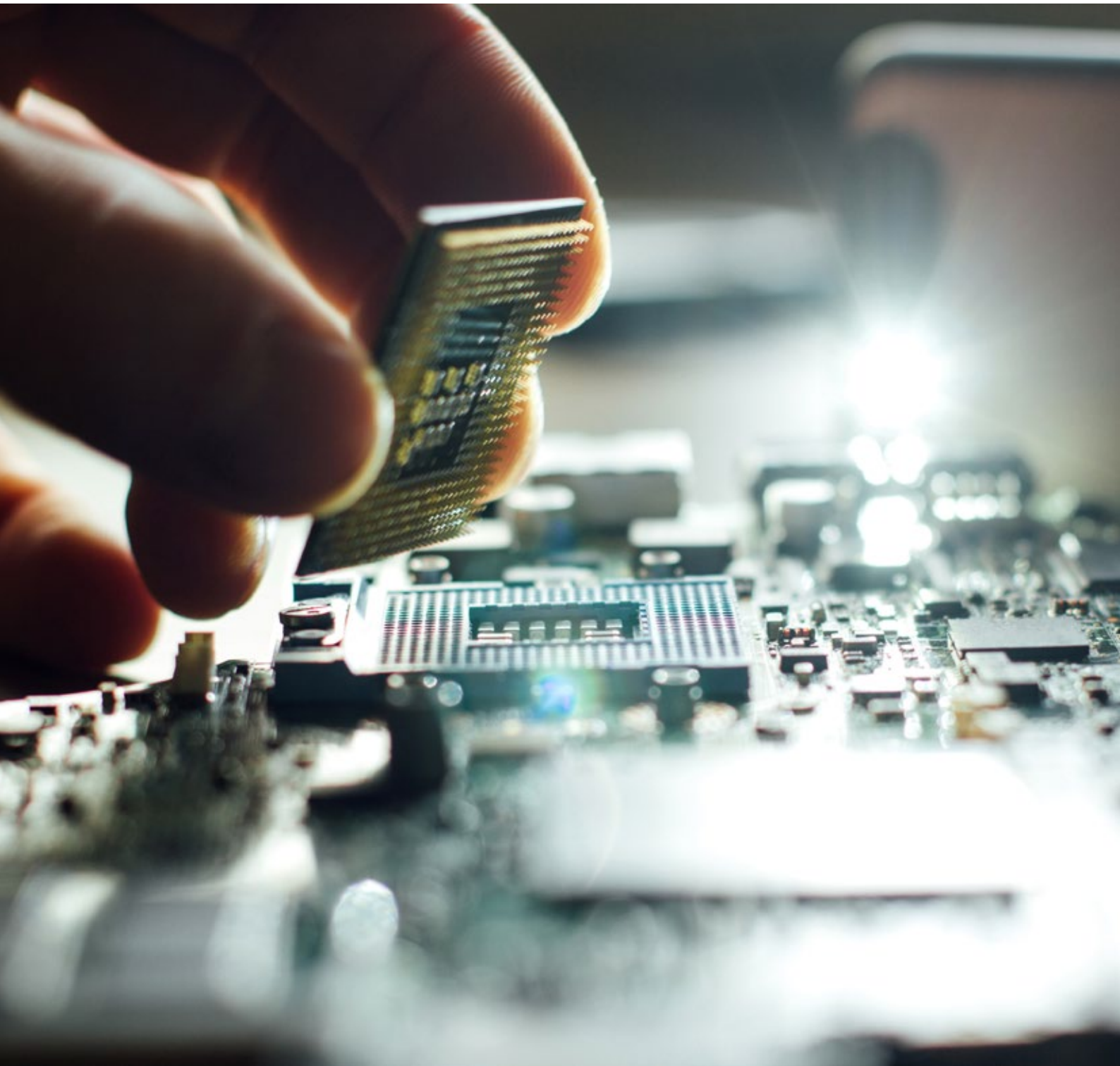
Rätt utformade producentansvar kan skapa starka incitament för företag att designa produkter som är mer resurseffektiva, återanvändbara och återvinningsbara.

Producentansvar, särskilt för textilier och förpackningar, bör harmoniseras och utformas så att de i högre grad styr mot cirkulär design. Att producentansvarsavgifterna differentieras baserat på produkters cirkularitet är ett viktigt verktyg.

6. Inför nationella mål för cirkulär ekonomi

Tydliga mål och relevanta nyckeltal skapar långsiktighet och förutsägbarhet, vilket är avgörande för att stärka näringslivets investerings- och innovationsvilja, inte minst när det gäller cirkulär design.

Sveriges miljömål behöver kompletteras med tydliga och uppföljningsbara mål för cirkulär ekonomi. Idag saknas en samlad målbild för hur omställningen ska ske.

Cirkulär design i praktiken – exempel från företagen

I det här avsnittet presenteras exempel från företag inom Circular Sweden som visar hur cirkulär design omsätts i praktiken. Exemplen spänner från mål och uppföljning till konkreta lösningar för minskad resursanvändning, ökad användning av återvunna och förnybara material samt affärsmodeller som möjliggör återanvändning och cirkulation.

Mål för cirkulär design

Företag sätter allt oftare konkreta och uppföljningsbara mål för att styra designval, materialanvändning och produktutveckling mot ökad resurseffektivitet och cirkularitet. Nedan följer exempel på hur företagen inom Circular Sweden arbetar med mål kopplade till cirkulär design och hur utvecklingen följs upp över tid.

Axfood

MÅL: Förpackningar för egna märkesvaror ska vara återvinningsbara senast 2030.
RESULTAT: Under 2025 uppgick återvinningsgraden för tertiära förpackningar till 98 procent, en ökning med två procentenheter jämfört med föregående år. För primära och sekundära förpackningar var nivåerna 99 respektive 89 procent.
DESIGNKOPPLING: Kravet driver utvecklingen av förpackningsdesign som möjliggör materialåtervinning i praktiken.

Coca-Cola Europacific Partners Sverige

MÅL: 100 procent av de primära förpackningarna ska vara återvinningsbara senast 2025.
RESULTAT: Under 2025 var 99,8 procent av förpackningarna återvinningsbara.
DESIGNKOPPLING: Driver utvecklingen av förpackningar som är kompatibla med befintliga återvinningssystem.

Electrolux

MÅL: Öka andelen återvunnet stål och plast i produkter till 35 procent till 2030.
RESULTAT: 2025 uppgick andelen återvunnet material till 23 procent i de produkter som tillverkas av koncernen.
DESIGNKOPPLING: Genom att anpassa produktdesign och materialval möjliggörs användning av återvunnet och återvinningsbart material.

H&M

MÅL: 100 procent återvunnet eller hållbart framtaget material till 2030 samt 30 procent återvunnet material till 2025.
RESULTAT: Under 2025 uppgick andelen återvunnet material till 32 procent, medan andelen återvunnet eller hållbart framtaget material nådde 91 procent.
DESIGNKOPPLING: Påverkar val av fibrer och material samt hur produkter designas för att möjliggöra cirkulära materialflöden.

IKEA

MÅL: Produkter ska designas för återanvändning, reparation och återvinning, med ett genomsnittligt cirkulärt uppfyllande på 90 procent över hela produktsortimentet år 2030.
MÅL: Fullständig frikoppling av användningen av jungfruliga, icke-förnybara material från IKEA:s tillväxt har uppnåtts, med en ökning av andelen återvunnet och förnybart innehåll i IKEA-produkter till minst 90 procent år 2030.
RESULTAT: Cirka 55 procent av sortimentet är baserat på förnybara material och cirka 17 procent av det totala materialet är återvunnet. Minst 98 procent av allt trä kommer från ansvarsfullt förvaltade skogar.
DESIGNKOPPLING: Integrerar cirkulära principer i produktutvecklingen, från materialval till konstruktion och livslängd.

Svenska Retursystem

MÅL: 100 procent återvunnet eller förnybart material i nytillverkade lådor till 2030.
RESULTAT: Under 2025 var 15 procent av plasten i nytillverkade lådor återvunnen, baserad på material från det egna systemet. Under 2025 genomfördes en ny upphandling av lådor och avtalet med ny leverantör möjliggör en ökning till 50 procent 2026 och 75 procent 2028.
DESIGNKOPPLING: Visar hur slutna materialflöden kan möjliggöras genom design av både produkter och system.
MÅL: 100 procent återvunnet eller förnybart material i pallar till 2030.
RESULTAT: Andelen varierar idag mellan olika palltyper, där vissa redan består av 100 procent återvunnen plast. Kommande upphandlingar ska möjliggöra en successiv omställning mot målet.
DESIGNKOPPLING: Kräver anpassning av design och materialval för att möjliggöra hög andel återvunnet material i robusta produkter.

Tarkett

MÅL: Tredubbla andelen återvunnet råmaterial i produkter globalt till 30 procent till 2030 (från 10 procent år 2018).
RESULTAT: Andelen uppgick till 20 procent under 2025, en ökning från 19 procent året innan.
DESIGNKOPPLING: Ställer krav på produktdesign som möjliggör ökad användning av återvunnet material.
MÅL: Samla in 2 760 ton post-consumer-material via återtagssystemet ReStart i Europa, Mellanöstern och Afrika (EMEA) under 2025.
RESULTAT: Insamlingen nådde 3 200 ton i EMEA, varav 1 070 ton i Norden och 549 ton i Sverige – det högsta resultatet hittills.
DESIGNKOPPLING: Visar hur produktdesign och återtagningssystem tillsammans möjliggör cirkulära materialflöden.

White Arkitekter

MÅL: Klimatneutral och cirkulär arkitektur – 2027 har 30 procent av byggnadsuppdragen i genomsnitt minst 30 procent lägre klimatpåverkan av material än 2023.
RESULTAT: 2025 uppnåddes målet för 25 procent av byggnadsuppdragen. 65 procent av byggnadsuppdragen innefattar återbruk av material.
DESIGNKOPPLING: Ställer krav på materialval som driver mot ökad användning av återvunnet och återbrukade produkter.

Återvinningsindustrierna

I Återvinningsindustriernas färdplan för fossilfrihet åtar sig medlemsföretagen att ställa krav på återvunnet material vid inköp av produkter, när det är möjligt. Många av återvinningsföretagen har satt egna mål, så som Ragn-Sells som har mål om att 50 procent av deras inköp ska komma från återvunna material och produkter.

Design för minskad resursanvändning

Design för minskad resursanvändning handlar om att använda mindre material genom smartare konstruktion, effektivare produktion och optimerade förpackningslösningar. Genom att minska materialåtgången redan i designfasen kan företag både sänka kostnader och reducera sin klimat- och miljöpåverkan.

Flowpack för köttfärs och kyckling

Axfood arbetar aktivt med att minska mängden material i sina förpackningar. Ett exempel är övergången till så kallad flowpack för köttfärs och hel kyckling under det egna varumärket Garant. Förändringen minskar plastanvändningen med drygt 100 ton per år, samtidigt som förpackningarna blir mer resurseffektiva och bättre anpassade för materialåtervinning.

Materialeffektiv design av bokhyllan BILLY

IKEA har vidareutvecklat bokhyllan BILLY med fokus på minskad materialanvändning och ökad cirkularitet. Genom att ersätta träfanér med pappersfolie och introducera nya kantband minskar användningen av plast, samtidigt som en större andel av materialen blir förnybara. Konstruktionen har även förändrats genom att spik ersatts med snäppbeslag, vilket förenklar montering och möjliggör demontering. Resultatet har blivit minskad plastanvändning, ökad andel förnybara material och en mer flexibel konstruktion som möjliggör nedmontering och enklare hantering vid flytt.

Resurseffektiva förpackningar för småapparater och hällar

Electrolux har utvecklat nya förpackningslösningar som minskar materialanvändningen genom att ersätta plastbaserade skydd med fiberbaserade alternativ, såsom formpressad pappersmassa.

- För småapparater har förpackningarna designats om för att använda mindre material totalt och samtidigt vara enklare att återvinna.
- För hällar har plast i stor utsträckning fasats ut och ersatts med kartongbaserade lösningar och smarta konstruktioner.

Resultatet är att förpackningarna använder färre materialtyper, minskar plastanvändningen och bibehåller samma skyddsnivå vid transport.

Design för ökad användning av återvunna och förnybara material

Design för ökad användning av återvunna och förnybara material handlar om att ersätta jungfruliga och fossila råvaror med cirkulära alternativ. Genom aktiva materialval i designfasen är det möjligt att minska klimatpåverkan, stärka resurseffektiviteten och bidra till att skapa fungerande marknader för återvunnet material.

Ökad användning av återvunnen plast i kylprodukter

Electrolux har utvecklat kylskåp där innermanteln består av 70 procent återvunnen plast, vilket motsvarar cirka 13 procent av den totala plastmängden i varje produkt. Lösningen har tagits fram i samarbete med leverantörer och är den första i sitt slag globalt. Tekniken har skalats upp till så gott som hela sortimentet av inbyggda kylprodukter under 2026, vilket möjliggör en betydande ökning av återvunnet material i produktportföljen.

Investeringar i nästa generations material

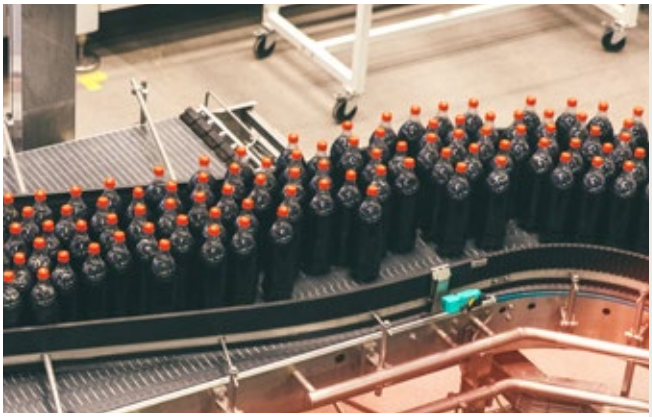
H&M Group arbetar med att öka tillgången på återvunna och förnybara material genom investeringar i innovativa materiallösningar. Exempel inkluderar satsningar på textil-till-textil-återvunnen polyester genom bolaget Syre (i samarbete med Vargas Holding), bioteknologiskt producerad bomull via Galy, samt biobaserade och biologiskt nedbrytbara fibrer från Kintra Fibers. Företaget har även investerat i Rubi, som utvecklar cellulosafibrer från industriella CO_2-utsläpp. Genom investeringar, partnerskap och långsiktiga avtal bidrar H&M Group till att skala upp nya materialflöden, vilket är avgörande för att minska beroendet av jungfruliga resurser i modeindustrin.

Materialoptimering och återbruk ger lågt klimatavtryck

I Göteborg byggs just nu Sonyas, som blir **White Arkitekters** nya kontor dagtid och ett kulturhus på kvällar och helger. Högre samutnyttjande av byggnader kommer bli viktigt för att spara resurser. För att nå projektets höga klimatmål om 70 procent lägre klimatavtryck* har materialvalen och att minska materialmängder spelat en stor roll. Byggnaden har trästomme, med materialoptimerade bjälklag av klimatförbättrad betong. Många produkter är återbruk, som fasadtegel, golvtegel, invändiga glaspartier, undertaksisolering, inredning och sanitetsporslin. Fasadglas och gipsskivor har hög andel återvunnen råvara och i invändiga väggar används olika produkter av lera. Byggnaden är klar för inflyttning hösten 2027.

* Jämfört med Göteborgs Stads baseline.

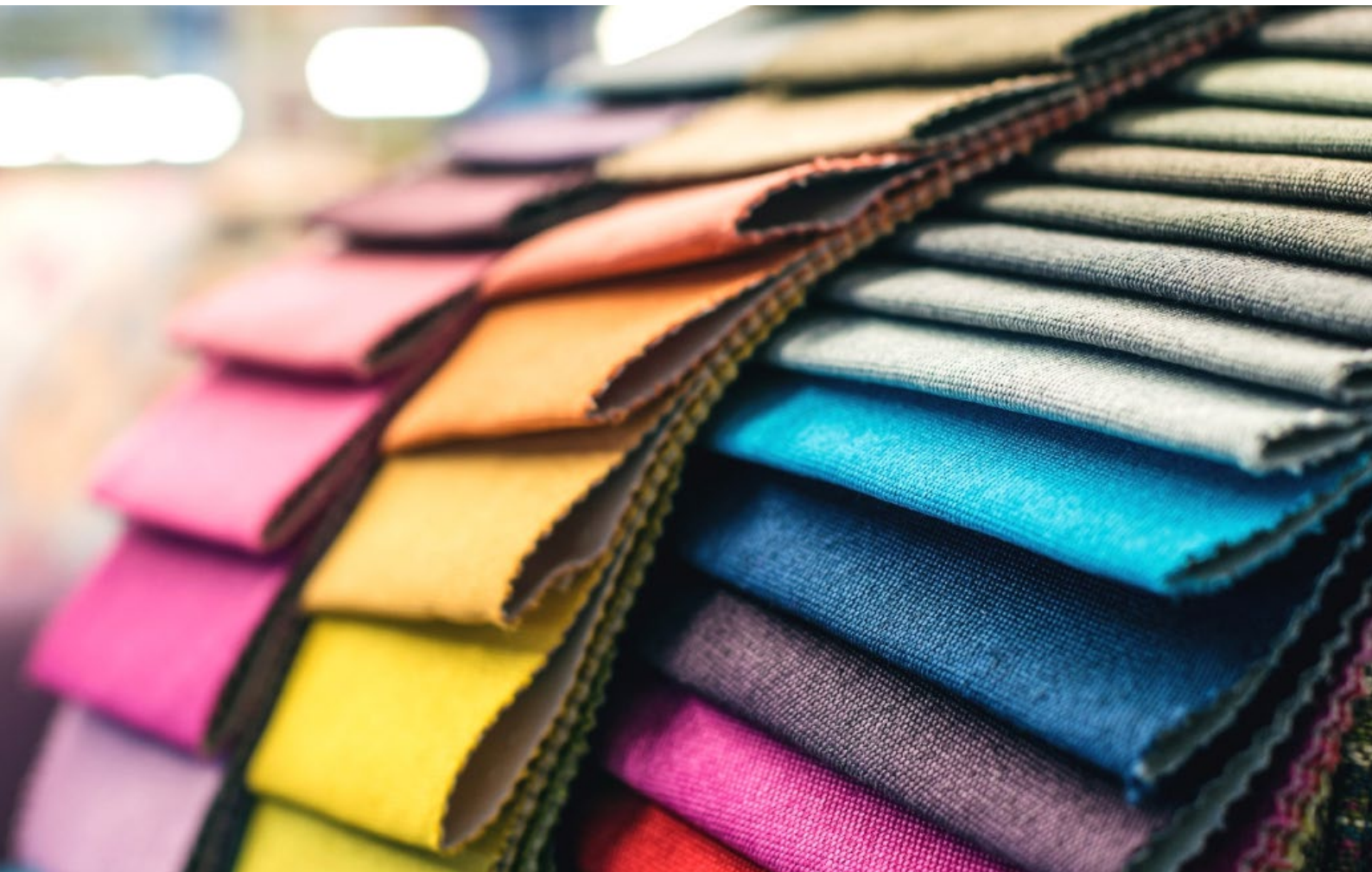
Återvinningsbara burkar och flaskor, mer återvunnet och bort med onödigt material

Coca-Cola Europacific Partners Sveriges PET-flaskor och aluminiumburkar är designade för att kunna återvinnas, förpackningarna är 100 procent återvinningsbara. Burkar och flaskor som återvinns har en mycket hög kvalitet och kan bli till nya livsmedelsgodkända förpackningar. Det finns en strävan att öka mängden återvunnet material i alla förpackningar samt ta bort överflödigt material i både primär och sekundär förpackning. Ett viktigt led är samarbetet med leverantörer för att garantera långsiktiga leveransavtal för återvunnet material.

CIRKULÄRA FÖRPACKNINGSLÖSNINGAR GENOM ÖKAD INSAMLING

Coca-Cola Europacific Partners arbetar kontinuerligt för mer cirkulära förpackningslösningar. Strategin innefattar bland annat att öka insamlingen av sålda förpackningar. I Sverige samlades 87,7 procent av våra sålda burkar och petflaskor in. Med initiativet ”I skärgården hjälps vi åt” samarbetar Coca-Cola Europacific Partners Sverige med Håll Sverige Rent, Pantamera/Returpack och Kungliga Svenska Segel Sällskapet för att göra det självklart och enkelt att ta hand om sin pant. Ett pilotprojektet på Sandhamn resulterade i en ökning av pantade förpackningar med 40 procent och under 2026 skalas projektet upp till att omfatta fler samarbetspartners och öar i Stockholms skärgård.

Design för återanvändning, reparation och återvinning

Design för återanvändning, reparation och återvinning handlar om att redan i produktutvecklingen möjliggöra ett längre liv och flera användningscykler. Genom modulär design, demonterbara konstruktioner och materialval som stödjer återvinning kan produkter användas längre, repareras och i slutet av sin livslängd återföras till nya materialflöden.

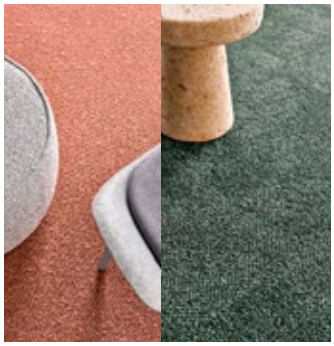
Modulär design av resårsängar

IKEA utvecklar produkter som kan anpassas, repareras och uppgraderas över tid. Ett exempel är deras resårsängar som byggs upp av separata delar, såsom klädsel, ben, resårbotten och stomme, vilka kan kombineras och bytas ut oberoende av varandra. Som resultat kan kunden ersätta enskilda delar i stället för hela produkten, vilket förlänger livslängden, minskar materialanvändningen och underlättar återvinning. Konstruktionen möjliggör även effektivare transport genom bättre packning.

Systematisk design för återvinningsbara förpackningar

Axfood arbetar systematiskt med att säkerställa att förpackningar för egna märkesvaror (EMV-förpackningar) är återvinningsbara och innehåller återvunnet material. Arbetet stöds av en databas över tusentals förpackningskomponenter, vilket möjliggör analys och utveckling tillsammans med leverantörer. Förpackningsdesignen förbättras löpande, vilket ökar andelen återvinningsbara lösningar och möjliggör mer effektiva materialflöden.

Design för demontering och sluten materialcykel

Tarkett har utvecklat DESSO Recharge och Retrace, textilplattor som är utformade för att kunna demonteras, återbrukas och materialåtervinnas efter användning. Både baksida och garn kan återvinnas och återföras till nya produkter. Genom Tarketts ReStart-program samlas använda plattor in för återbruk eller återvinning, vilket bidrar till att bevara materialens värde och minska behovet av nya råvaror.

Design för återanvändning i slutna system

Svenska Retursystem utvecklar lådor och pallar som är designade för att användas många gånger och därefter återvinnas utan kvalitetsförlust. Bolagets pallar och lådor är designade för att användas om och om igen, med en genomsnittlig livslängd på 15 år. Produkterna ingår i ett slutet system där trasiga eller uttjänta enheter mals ner och används som råvara i nya produkter. För att öka livslängden lagar vi alltid trasiga pallar och lådor när det går så att de kan fortsätta snurra i systemet. År 2025 lagade bolaget 317 000 lådor och 114 000 pallar. Material cirkuleras i flera livscykler inom samma system, vilket minskar behovet av ny råvara och säkerställer hög resurseffektivitet.

Cirkulär design genom bevarande och återbruk

Ett av Sveriges största återbruksprojekt är Lumi i Uppsala som **White Arkitekter** har genomfört på uppdrag av Vasakronan. Genom att bevara, bygga om och återbruka stora mängder material, sparades såväl resurser som pengar. Dessutom halverades klimatpåverkan jämfört med ett motsvarande nybyggt hus. Viktiga återbruk i större skala var i grunden och stommen samt gipsskivor, glaspartier och dörrpartier. **Tarkett** levererade stora volymer återbrukade textilgolv. Projektet är certifierat enligt LEED och har nått världens högsta poäng för ett kontorshus. 2025 vann Lumi Årets Bygge (alla kategorier) och Sweden Green Building Award.

FOTO: MÅNS BERG

Affärsmodeller för cirkulära produkt- och materialflöden

Affärsmodeller för återanvändning och cirkulation, såsom återköp, reparation, second hand, flergångssystem och återtagslösningar, gör det möjligt att använda produkter flera gånger och hålla material i omlopp längre. För att dessa modeller ska fungera i praktiken behöver de utvecklas parallellt med designen, eftersom de ställer krav på att produkter är hållbara, demonterbara och möjliga att återanvända eller återvinna.

Återtagningssystem för golvmaterial

Tarkett har utvecklat återtagningssystemet ReStart®, där installationsspill och använda golv samlas in, återvinns och används i nya golv. Systemet är idag etablerat i ett stort antal länder och omfattar även material från andra tillverkare. Under 2024 samlades cirka 5 000 ton material in globalt, en tydlig ökning jämfört med tidigare år. Genom att återföra material till produktion minskar behovet av jungfruliga råvaror och utsläpp från förbränning.

SAMARBETE IKEA OCH TARKETT FÖR CIRKULÄRA MATERIALFLÖDEN I BYGG

Ett exempel på samarbete inom Circular Sweden är mellan **IKEA** och **Tarkett**, där gamla vinylgolv från IKEA-varuhus samlas in genom Tarketts ReStart-program för återvinning och användning i produktionen av nya golv. Initiativet startade i Sverige och har skalats upp till fler europeiska marknader. Samarbetet visar hur cirkulära affärsmodeller och partnerskap kan möjliggöra slutna materialflöden i praktiken och minska avfall i bygg- och fastighetssektorn.

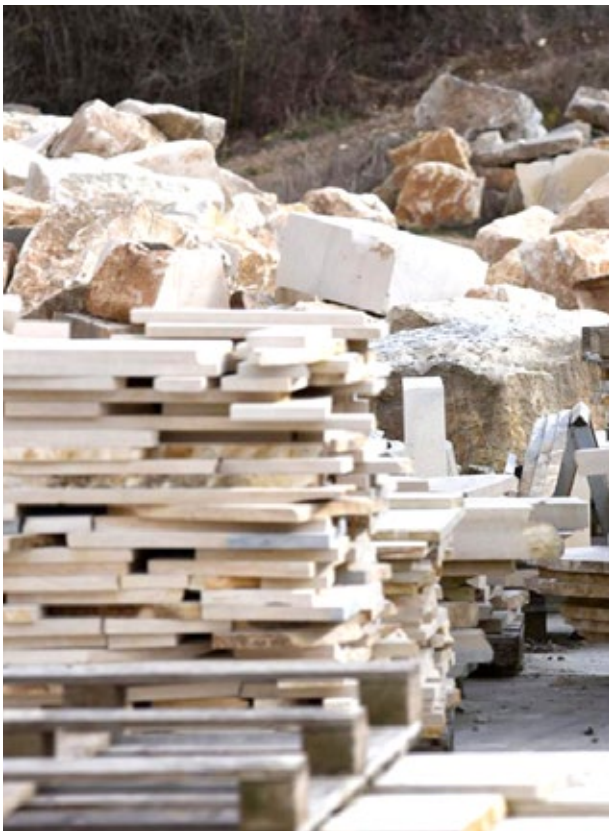

Återköp, second hand och digital marknadsplats

IKEA utvecklar cirkulära affärsmodeller för att förlänga livslängden på sina produkter. Genom återköpsservice (BuyBack) i varuhusen köper IKEA tillbaka använda produkter som säljs vidare i Cirkulärbutiken. Arbetet kompletteras med testverksamhet, bland annat i ReTuna i Eskilstuna, samt samarbeten med kommuner där möbler samlas in från återvinningscentraler. Detta ger produkterna flera livscykler genom återförsäljning. Under 2026 lanserades även IKEA second hand marketplace i Sverige, en digital marknadsplats som gör det enklare för kunder att köpa och sälja begagnade IKEA-produkter direkt med varandra.

Cirkulära materialflöden genom digital återbrukstjänst

Sortera, ett av **Återvinningsindustriernas** medlemsföretag, erbjuder återbrukstjänsten ReUse som omfattar hela processen – från digital inventering och spårbarhet till återanvändning och materialåtervinning. Genom att kartlägga och märka byggmaterial med digitala verktyg och QR-koder blir det möjligt att identifiera, spåra och matcha material för återbruk i nya projekt. Efter noggrann genomgång tas handlingsplaner fram som ger kunderna insikt i kostnader, besparingsmöjligheter och de miljövinster som följer med ökad återanvändning och återvinning.

Ökad livslängd på produkter genom fast pris på reparation

Electrolux har infört ett fast pris på reparationer, oavsett om det gäller en tvättmaskin, diskmaskin, kyl, ugn eller annan produkt. Genom att kunden får en tydlig kostnad redan från början har andelen kunder som väljer att boka en reparation efter kontakt med service ökat från 50 till 90 procent. Exemplet visar hur en affärsmodell kan komplettera design för lång livslängd genom att göra reparation till ett enkelt och attraktivt val, vilket förlänger produkters livslängd.

Hinder och möjligheter för ökad cirkulär design

Företagen inom Circular Sweden integrerar i allt högre grad cirkulär design i utvecklingen av produkter, infrastruktur och tjänster. Erfarenheterna visar både på stora möjligheter att använda resurser mer effektivt och skapa nya värden, och på utmaningar som bromsar utvecklingen. Trots att förutsättningarna varierar mellan branscher finns flera gemensamma teman kring vilka hinder som behöver röjas och vilka förutsättningar som krävs för att öka takten i omställningen.

Ekonomiska incitament behöver stödja cirkulär design

Ett återkommande hinder som lyfts är att cirkulära lösningar ofta innebär högre kostnader än linjära alternativ. Återanvändning, återvinning eller produkter som tjänst kräver i många fall mer arbetsintensiva processer och nya arbetssätt. Samtidigt gör nuvarande ekonomiska incitament det ofta mer lönsamt att använda primära råvaror i stället för sekundära och många företag pekar på att den betydande prisskillnaden försvårar utvecklingen mot mer cirkulära flöden.

Dagens affärsmodeller och ekonomiska kalkyler fångar sällan de långsiktiga värden som cirkulära produkter och tjänster bidrar till genom effektiv resursanvändning, längre livslängd och lägre klimatpåverkan. Samtidigt uppstår kostnader och nyttor ofta hos olika aktörer i värdekedjan. Designval som möjliggör längre livslängd och ökad återvinningsbarhet kan minska kostnader och skapa betydande värden längre fram i produktens livscykel, men dessa värden tillfaller inte alltid den aktör som har rådighet över designen. Ekonomiska styrmedel som bättre synliggör och fördelar nyttor genom hela värdekedjan samt stärker lönsamheten i cirkulära affärsmodeller behövs för att driva utvecklingen framåt.

Flera företag lyfter behovet av investeringar i ny teknik och återvinningsanläggningar, samt vikten av investeringsstöd som kan bidra till att minska riskerna i tidiga skeden och påskynda utvecklingen av cirkulära lösningar.

Stärkta marknader för återvunnet material är en förutsättning för cirkulär design

Tillgången på återvunna råvaror med rätt kvalitet, funktion och spårbarhet behöver stärkas inom flera materialflöden. Samtidigt saknas det för många materialslag fortfarande en tillräckligt stark efterfrågan på återvunnet material. Det försvårar i sin tur investeringar i återvinningsanläggningar och utveckling av cirkulära materialflöden då det råder en osäkerhet kring om investeringarna kommer ge avkastning. Det är även viktigt att produkter designas för återvinning samt effektiva system för insamling, sortering och materialåtervinning för att skapa en stabil tillgång på högkvalitativa sekundära råvaror.

Offentlig upphandling lyfts ofta fram som ett viktigt verktyg för att driva den cirkulära omställningen. Samtidigt pekar företagen på att upphandlingar fortfarande i begränsad utsträckning efterfrågar återvunnet material och att krav på återvunnet innehåll ännu inte är en etablerad norm på marknaden. En väl fungerande marknad för sekundära råvaror är centralt i utvecklingen av cirkulära produkter. När efterfrågan ökar stärks förutsättningarna för att utveckla produkter med högre andel återvunnet material som kan cirkuleras om och om igen.

Regelverk, data och gemensamma spelregler behöver utvecklas

Många företag beskriver att regelverk fortfarande i hög grad är utformade utifrån ett linjärt perspektiv som premierar att använda nytt snarare än att bevara, reparera, återanvända och återvinna resurser. En utveckling där avfall i större utsträckning ses som en resurs efterfrågas och där verksamheter ges bättre möjligheter att ta tillvara på materialflöden och driva innovation. Ett exempel är tydliga kriterier för när ett material upphör att vara avfall (End-of-Waste). När sådana kriterier saknas riskerar material som är tekniskt återvinningsbara att stanna i avfallsflöden i stället för att återföras till produktion.

Den omfattande utvecklingen av nya förordningar, direktiv och standarder inom EU är viktig för omställningen, men flera företag lyfter att det också finns en risk för motsägelsefulla regelverk som försvårar cirkulära flöden. Dessutom behöver krav på dokumentation och verifiering vara proportionerliga och möjliga att hantera i praktiken. Bristande harmonisering mellan länder skapar ytterligare utmaningar, till exempel tolkar EU:s medlemsländer avfalls- och produktlagstiftning på olika sätt, vilket leder till skillnader i hur material klassas, transporteras och får återvinnas. Även producentansvar behöver harmoniseras i högre grad och utvecklas för att driva ekodesign och bidra till ökad cirkularitet. Företagen lyfter även vikten av en harmoniserad tillämpning och uppföljning av regelverken, inte minst inom EU, för att skapa förutsägbarhet och rättvisa konkurrensvillkor.

Flera företag efterfrågar dessutom mer enhetliga definitioner, standarder, certifieringar och metoder för att mäta och verifiera cirkulära egenskaper. Gemensamma spelregler kan stärka transparensen, minska osäkerheten och underlätta investeringar i cirkulära lösningar. De kan också bidra till att skapa större förtroende mellan aktörer och göra det enklare att skala upp cirkulära materialflöden över bransch- och landsgränser.

Tidiga designval och samarbete genom hela värdekedjan är avgörande

De beslut som fattas i designfasen har stor betydelse för hur länge material och produkter kan cirkulera och hållas i användning över tid. Materialval, konstruktion, demonterbarhet och kemiskt innehåll påverkar såväl livslängd som möjligheterna till reparation, återanvändning och materialåtervinning. Flera företag betonar exempelvis vikten av att redan i designfasen undvika material och ämnen som försvårar cirkulation, exempelvis PFAS, och i stället skapa förutsättningar för säkra och resurseffektiva materialflöden.

Samtidigt pekar företagen på att cirkulär design inte kan drivas av en aktör enskilt. För att produkter och material ska kunna cirkulera över tid krävs samverkan mellan aktörer i hela värdekedjan. Flera företag lyfter vikten av att cirkulära mål, ekonomiska ramar, tillgängliga material och behov av samarbeten definieras tidigt i projekt och affärsprocesser. När rätt aktörer involveras från början och relevant information finns tillgänglig ökar möjligheterna att integrera cirkulära principer i designprocessen och skapa lösningar som fungerar genom hela livscykeln.

Företagen pekar också på att upphandling kan spela en viktig roll genom att skapa förutsättningar för processer som gynnar cirkulär design och ger utrymme för de analyser och avvägningar som krävs mellan cirkularitet, klimatpåverkan, funktion och kostnad.

Från goda exempel till storskalig omställning

Exemplen från företagen visar att många av de lösningar som krävs för ökad cirkulär design redan finns och används i praktiken. Utmaningen handlar i allt större utsträckning om att skala upp arbetssätt, investeringar, affärsmodeller och materialflöden så att cirkulära lösningar blir norm snarare än goda exempel.

För att lyckas krävs långsiktiga och förutsägbara spelregler som gör det möjligt för företag att investera, samarbeta och utveckla cirkulära erbjudanden. När ekonomiska incitament, regelverk, marknadsförutsättningar och designprocesser drar åt samma håll kan omställningen accelerera och bidra till en ekonomi där resurser används smartare, längre och med högre värde.

CIRCULAR SWEDEN